

2024-01-04 Nr. NV-47

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-1830(2) TAIS-23-15531(4)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVŪNŲ GEROVĖS IR APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-500 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3076, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 584 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3077 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 53 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3078“ PROJEKTO		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2023-11-24	Aplinkos ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ Nesvarstyta 2024-01-02	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☒ Svarstyti LRV posėdyje (A dalyje) ☐ Grąžinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA
<p>Seimo narė I. Pakarklytė įregistravo Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIVP-3076 (toliau – GGAĮ projektas), Administracinių nusižengimų kodekso 584 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIVP-3077 (toliau – ANK projektas) ir Baudžiamojo proceso kodekso 53 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIVP-3078 (toliau – BPK projektas), kuriais siūloma, kad gyvūnų gerovės srityje veikianti nevyriausybinė organizacija (toliau – NVO), pateikusi pranešimą, kurio pagrindu pradėta administracinio nusižengimo ir (ar) baudžiamoji byla dėl galimo GGAĮ nuostatų pažeidimo, būtų laikoma atstovu pagal įstatymą ir turėtų teisę susipažinti su bylos medžiaga bei apskūsti priimtą sprendimą. Įstatymų projektų tikslas – užtikrinti efektyvesnę gyvūnų gerovės apsaugą administracinio nusižengimo ir baudžiamajame procesuose sudarant sąlygas juose dalyvauti gyvūnų gerovės srityje veikiančiais NVO, informavusiai atsakingą instituciją apie galimą įstatymo pažeidimą.</p> <p>Įstatymų projektų aiškinamajame rašte pažymima, kad jų rengimą paskatino kreipimasis iš gyvūnų gerovės srityje veikiančios NVO, kuriame nurodoma, kad viena iš šios organizacijos veiklos sričių yra teikti pareiškimus dėl žiauraus elgesio su gyvūnais pagal BK 310 straipsnį bei ANK 346 straipsnį atsakingoms institucijoms, tačiau organizacijai tik retais atvejais suteikiama teisė gauti informaciją apie bylos, kuri pradėta jų pateikto pareiškimo pagrindu, eigą ir rezultatus. Nurodoma, kad tai riboja NVO galimybes apskūsti priimtą sprendimą teisės aktų numatyta tvarka ir apsunkina jos galimybę įgyvendinti savo funkciją – gyvūnų gerovės interesų atstovavimą. Rengiant įstatymų projektus buvo konsultuotasi su Policijos departamento, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Teisingumo ministerijos atstovais bei NVO, veikiančiomis gyvūnų gerovės srityje.</p>

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS
<p>Nutarimo projektu siūlomos priemonės prisideda prie Vyriausybės programos 162.6. p. įtvirtintų siekių dėl gyvūnų gerovės ir apsaugos užtikrinimo, su gyvūnų gerove susijusių įstatymų tobulinimo įgyvendinimo.</p> <p>Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti GGAĮ, ANK ir BPK projektui (toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslui – užtikrinti efektyvesnę gyvūnų apsaugą administraciniame ir baudžiamajame procesuose, tačiau pasiūlyti Seimui juos tobulinti pagal šias pastabas ir pasiūlymus:</p> <p>1. Siekiant užtikrinti, kad gyvūnų gerovės ir (ar) apsaugos srityje veikiančios organizacijos gautų informaciją apie pagal jų pareiškimą pradėtą administracinio nusižengimo teiseną ir (ar) baudžiamąjį procesą ir priimtus sprendimus, atsižvelgiant į GGAĮ 20 str. (Asmenų teisės ir pareigos) reguliavimo dalyką, siūloma pakeisti ne GGAĮ 4 str., o šio įstatymo 20 str. 1 dalį, joje nustatant teisę asmeniui, pranešusiam apie jam žinomą žiauraus elgesio su gyvūnais ar jų kankinimo atvejus, gauti informaciją apie jo pranešimo išnagrinėjimo rezultatus, ir ją išdėstyti taip:</p> <p>„1. Asmuo privalo pasirūpinti arba pranešti kompetentingoms institucijoms, gyvūnų globėjams apie sužeistus, sergančius, bešeimininkius, bepriežiūrius gyvūnus, taip pat pranešti kompetentingoms institucijoms apie jam žinomus žiauraus elgesio su gyvūnais ar jų kankinimo atvejus. Asmuo, pranešęs kompetentingoms institucijoms apie jam žinomus žiauraus elgesio su gyvūnais ar jų kankinimo atvejus,</p>

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

turi teisę iš institucijos, kuriai pateikė pranešimą, gauti informaciją apie jo pranešimo išnagrinėjimo rezultatus.“

2. Neabejotina, kad gyvūnų gerovė ir apsauga yra itin svarbus teisinis gėris, kuris yra bendrojo visuomenės intereso dalis ir kurio apsauga atitinka tiek BPK 1 str. 1 dalyje įtvirtintą baudžiamąjį proceso paskirtį, tiek ANK 1 str.1 dalyje įtvirtintą šio kodekso paskirtį.

3. Pažymėtina, kad NVO ir dabar gali aktyviai dalyvauti baudžiamajame procese ir padėti įgyvendinti visuomenės intereso apsaugą, kai yra atitinkamas pagrindas ir sąlygos. Pvz., BPK 168 str. suteikia teisę NVO tiek gauti informaciją apie atsisakymą pradėti ikiteisminį tyrimą, tiek skusti tokius sprendimus. Šio str. 2 dalyje nustatyta, kad nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą nuorašas siunčiamas skundą, pareiškimą ar pranešimą padavusiam asmeniui (šiuo atveju – NVO). Taigi ikiteisminio tyrimo institucijos turi pareigą pranešti skundą padavusiam asmeniui apie priimtą sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Atitinkamai šio str. 4 dalyje nustatyta, kad, atsisakius pradėti ikiteisminį tyrimą, skundą, pareiškimą ar pranešimą padavęs asmuo turi teisę susipažinti su visa medžiaga, kurios pagrindu buvo priimtas ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, ar jos dalimi, taip pat daryti šios medžiagos kopijas ar išrašus, siekiant įgyvendinti 5 dalyje numatytą teisę skusti tokį sprendimą. Pažymėtina ir tai, kad jeigu NVO patiria turtinę žalą dėl BK 310 str. padarytos nusikalstamos veikos, ji baudžiamajame procese turi teisę dalyvauti kaip civilinis ieškovas. Vertinant ANK įtvirtintą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad asmuo, pranešęs apie administracinio nusižengimo požymių turinčios veikos padarymą ir nurodęs, kad šia veika jam padaryta fizinė, turtinė ar neturtinė žala, turi teisę skusti tiek nutarimą nutraukti administracinio nusižengimo teiseną, kai ji nutraukiama pagal ANK 565¹ str. 1 punktą (ANK 620 str. 1 dalis), tiek administracinį nusižengimą tiriančio pareigūno atsisakymą pripažinti jį nukentėjusiuoju (ANK 578 str. 1 dalis).

4. Suprantant pozityvų tikslą išplėsti NVO dalyvavimo tiek baudžiamajame procese, tiek administracinių nusižengimų teisenoje galimybes, netinkama prilyginti NVO atstovui pagal įstatymą, kadangi tokie pokyčiai nepadėtų pasiekti nei BPK, nei ANK projekto tikslų, juolab kad šis procesų subjektas turi itin specifinį teisinį statusą ir atsiradimo pagrindus, susijusius pirmiausia su tuo, kad turi būti asmuo, kuriam atstovaujama. Taigi, siekiant suteikti NVO daugiau teisių baudžiamąjį proceso metu ir atsižvelgiant į tai, kad šios organizacijos jau turi pareiškėjo statusą, tikslinga plėsti pareiškėjo, suinteresuoto baudžiamosios bylos baigtimi, institutą, numatant parengti išsamų teisių ir pareigų katalogą, kuris padėtų įgyvendinti nevyriausybinėms organizacijoms tikslus, atitiktų baudžiamąjį proceso teisinį reglamentavimą ir sukurtų prielaidas dar efektyviau ginti visuomenės interesą. Administracinių nusižengimų teisenoje, siekiant tų pačių tikslų, siūloma NVO, pranešusioms apie administracinį nusižengimą, suteikti analogiškas teises, kokios numatomos baudžiamajame procese.

5. Kartu pažymėtina ir tai, kad tokio pobūdžio baudžiamąjį proceso ar administracinių nusižengimų teisenos teisinio reglamentavimo pokyčiai privalo būti ne tik nukreipti į visų NVO, atstovaujančių atitinkamam visuomenės interesui (pvz., aplinkos apsaugos, moterų bei vaikų teisių srityje veikiančios organizacijos ir t. t.), įtraukimą į baudžiamąjį ar administracinių nusižengimų teisenos procesą, bet ir sistemiškai suderinti su visomis BPK ir ANK normomis, reglamentuojančiomis proceso dalyvių statusą, vaidmenį skirtingose baudžiamosios ar administracinių nusižengimų bylos stadijose. Neužtikrinus kitų NVO teisių ir teisėtų interesų įgyvendinimo, aiškaus aptariamo dalyvio vaidmens procese, siūlomas teisinis reglamentavimas būtų sistemiškai nesuderintas. Dėl šios priežasties nepakankamas teisinis reglamentavimas būtų fragmentiškas, galimai užkirstų kelią kitus visuomenei svarbius gėrius atstovaujančioms nevyriausybiniams organizacijoms siekti reikšmingų tikslų.

6. Naujo baudžiamąjį proceso ar administracinių nusižengimų teisenos dalyvio įtvirtinimas kodeksuose būtų laikytinas *esminio pobūdžio reforma*, kuri neabejotinai turėtų įtakos tiek baudžiamąjį proceso ir administracinių nusižengimų teisenos trukmei, tiek valstybinio kaltinimo baudžiamajame procese palaikymo procesui, todėl, rengiant tokio pobūdžio BPK ir ANK pakeitimus, būtina atlikti išsamų jų poveikio minėtų procesų ekonomiškumo, greitumo ir veiksmingumo principams vertinimą. Tobulinant aptariamą baudžiamąjį proceso teisinį reglamentavimą, būtina itin glaudžiai bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo institucijomis, teismų savivalda, o tobulinant ANK įtvirtintą teisinį reguliavimą – ir su institucijomis, kurioms pavesta pradėti administracinių nusižengimų teiseną, atlikti tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus, kadangi jų veiklą tokio pobūdžio pokyčiai paveiktų labiausiai.

7. Įstatymų projektais siūlomi pakeitimai būtų reikšmingi, tokiems pokyčiams įgyvendinti būtinas ilgesnis terminas, kad visi proceso dalyviai susipažintų su nauju teisiniu reguliavimu, pasirengtų jį taikyti. Atsižvelgiant į tai, siūlytina juose numatyti vėlesnę jų įsigaliojimo datą [dabar numatyta data – 2024 m. sausio 1 d.].

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymų nuostatų įgyvendinimo mechanizmas būtų nustatytas atitinkamais įgyvendinamaisiais teisės aktais.

STEBĖSENA

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Stebėsenos rodikliai nenustatyti.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Nutarimo projektas 2 kartus buvo skelbiamas derinti su visuomene (tame tarpe ir tikslinėmis grupėmis – gyvūnų gerovės srityje veikiančiomis NVO, vietos savivaldos asocijuota struktūra, kurios pastabų ar pasiūlymų nepateikė), suinteresuotomis valstybės institucijomis ir įstaigomis.

Po pakartotinio derinimo, Aplinkos ministerija, siekdama suderinti pozicijas, 2023-12-14 organizavo tarpžinybinį pasitarimą, kuriame dalyvavo Teisingumo ministerijos, Žemės ūkio ministerijos, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Policijos departamento atstovai.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

- Suderinta be pastabų su Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija.
- Generalinė prokuratūra informavo, kad pastabų ar pasiūlymų neturi ir palaiko iniciatyvą stiprinti gyvūnų teisių apsaugą išplečiant NVO, susijusių su gyvūnų gerove, galimybes dalyvauti baudžiamajame procese.
- Nutarimo projektas patikslintas pagal Teisingumo ministerijos pateiktas pastabas ir pasiūlymus.
- Žemės ūkio ministerijai, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, Policijos departamentui pateikus esminių pastabų, Aplinkos ministerija inicijavo tarpžinybinį pasitarimą su šiomis institucijomis, kuriame jos pritarė nutarimo projektui ir sutiko laikyti jį suderintu darbo tvarka.
- Atsižvelgiant į tarpinstituciniame pasitarime priimtus sprendimus, pakartotinai pateiktas nutarimo projektas, kuris patikslintas (suderintas darbo tvarka) pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas, taip pat suderintas darbo tvarka su Žemės ūkio ir Teisingumo ministerijomis. Nutarimo projektas patikslintas pritariant iš esmės įstatymų projektų tikslui – užtikrinti efektyvesnę gyvūnų apsaugą administraciniame ir baudžiamajame procesuose, siūloma pakeisti ne GGAI 4 str., o šio įstatymo 20 str. 1 dalį, joje nustatant teisę asmeniui, pranešusiam kompetentingoms institucijoms apie jam žinomą žiauraus elgesio su gyvūnais ar jų kankinimo atvejus, gauti informaciją apie jo pranešimo išnagrinėjimo rezultatus.
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė antrinėje išvadoje pastabų ar pasiūlymų nepateikė.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Vėluojama pateikti Vyriausybės išvadą Seimui 5 savaites.

Siūlytina patikslintą nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (A dalyje).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Vaidas Talačka

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas